

ประมวลปัญหาและข้อเสนอ 5 ชุมชน จากเวทีถอดบทเรียนการจัดการภัยพิบัติระดับชุมชน

5 ชุมชนพื้นที่ปฏิบัติการอบรมซ่อม-สร้างบ้านหลังแผ่นดินไหวประกอบด้วย

- ชุมชนดงลาน หมู่ 17 ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย
- ชุมชนทุ่งฟ้าผ่า หมู่ที่ 7 ต.แม่พริก อ.แม่สรวย
- ชุมชนห้วยล้านพลับพลา หมู่ที่ 6 ต.โป่งแพร์ อ.แม่ลาว
- ชุมชนป่าอ้อ หมู่ที่ 1 ป่าแดด อ.แม่สรวย
- ชุมชนห้วยล้านพัฒนา หมู่ที่ 6 ต.เวียงสรวย อ.แม่สรวย

1) ประสพการณ์และปัญหาที่พบในการประสพภัยในระยะ 3-5 วันแรก

ประเด็น	ดงลาน	โป่งแพร์	ห้วยล้าน	แม่พริก	ป่าแดด
การรับมือภาวะ ฉุกเฉิน โดยชุมชน	- ชุมชนไม่เคยได้รับ ความรู้ด้านภัยพิบัติอย่าง แผ่นดินไหวมาก่อน จึง ปฏิบัติตัวไม่ถูก - ขาดเครื่องมือที่จำเป็นใน ภาวะฉุกเฉิน ต้องมีอุปกรณ์ ที่ใช้กระจายเสียง สื่อสาร ได้ คล่องตัว	ผู้ใหญ่บ้านประกาศเพียงให้สับคัทเอาท์ ไฟฟ้า - ประปา ส่วนคนที่เลือกออกจาก บ้านก็ไปอยู่กันตามที่โล่งในเต็นท์ของ ชาวบ้านที่ตั้งกันเอง	มีการตั้งเต็นท์ อพยพเป็นที่พัก 3 จุดในที่โล่ง โดย ผู้ใหญ่บ้าน	เกิดปัญหาไฟดับ ผู้ใหญ่บ้าน จึงกระจายเสียงตามสายของ หมู่บ้านไม่ได้	- ไม่มีการรวมกลุ่มกัน ต่างคนยังอยู่ในบริเวณ บ้านของตนเองหลังจาก เกิดเหตุ - ชาวบ้านไม่มีความรู้ ไม่ มีการให้คำแนะนำในการ ปฏิบัติตัวขณะเกิดเหตุ
การบัญชาการ สถานการณ์จาก องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	ดงลานจัดการตัวเองได้ใน ระดับหนึ่ง เพราะมีการ สื่อสารที่ชัดเจน จาก นายอำเภอให้อพยพไปพื้นที่	- มีความโกลาหลในหน่วยงานระดับ พื้นที่ ขณะที่ส่วนอำเภอยังไม่ตั้งศูนย์ บัญชาการ	เทศบาลอยู่ในภาวะ สุญญากาศไม่มีการ บริหารบัญชาการ	- ผู้ใหญ่บ้าน จัดเต็นท์พื้นที่ พักบริเวณลานอเนกประสงค์ สำหรับคนที่ออกมาอนนอก บ้าน	- ผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีการ จัดการภัยหรือการสำรวจ ความเสียหายในวันที่เกิด เหตุ มีแต่ อบต. ที่เปิดรับ

	ปลอดภัย ผู้ใหญ่บ้านบริหารพื้นที่อพยพเริ่มจากที่พักและโรงครัวได้	- พบปัญหาความล่าช้า ความสับสน-ซ้ำซ้อน ตามคำสั่งเก็บข้อมูล เพราะอบต ไม่ได้ฝึกฝน ไม่ได้ทบทวน วิธีบริหารจัดการภัยมาก่อน จึงรอฟังคำสั่งจากอำเภอ	เพราะอยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกเทศบาลใหม่		แจ้งความเสียหายหลังจากนั้น - ไม่มีการแจ้งวิธีปฏิบัติตัวขณะแผ่นดินไหวหลังจากเกิดเหตุ ลูกบ้านจำนวนมากจึงยังอยู่ในบ้าน
การสำรวจข้อมูล		- อำเภอ สั่งประชุม สั่งสำรวจ แต่ไม่มีแบบฟอร์ม ช่วงนั้นจึงนับได้เพียงเสียหายก็หลัง และต้องเก็บใหม่เพิ่มทีละประเด็นที่อย่างอีกเกือบ 10 รอบ - การทำงานซ้ำซ้อนราชการส่งหน่วยมาเก็บข้อมูลโดยไม่ได้ประสานกัน	สมาชิกเทศบาล ทำหน้าที่สำรวจข้อมูล	การสำรวจ ดูแลพื้นที่จากราชการมาถึงล่าช้า	
สาธารณูปโภค				ระบบน้ำ ทั้งน้ำกิน น้ำใช้ใช้ไม่ได้ไปถึง 2 อาทิตย์ เพราะปัญหาทรายผุด	

2) ปัญหาที่พบในช่วงฟื้นฟู

ประเด็น	ดงลาน	โป่งแพร์	ห้วยसान	แม่พริก	ป่าแดด
ความรู้-เทคนิค		ขาดกระบวนการอบรมเชิงเทคนิคให้ช่างของภาครัฐ ของท้องถิ่น ของหมู่บ้าน ซ่อมโดยมีหลักการที่ถูกต้อง เนื่องจากไม่มีคนที่รู้เทคนิคมากพอ หลายบ้านจึงไม่มั่นใจและยังไม่มี การซ่อม	ขาดทั้งความรู้ใน การปฏิบัติตน ระหว่าง แผ่นดินไหวและ เทคนิคในการซ่อม สร้าง		ก่อนที่จะมีการ run โมเดลชุมชน ชาวบ้านไม่รู้ว่า จะเริ่มการซ่อมสร้างอย่างไร จึงซ่อมตาม ความรู้สึกและซ่อมตามงบประมาณที่มี

<p>งบประมาณไม่เพียงพอ</p>		<p>งบประมาณ การเยียวยาไม่สอดคล้องกับมูลค่าความเสียหายจริง การประเมินคิดเฉพาะมูลค่าความเสียหายของวัสดุ ไม่ได้คิดรวมถึงงบประมาณในการซ่อมสร้างจริงซึ่งต้องจ่ายค่าแรงช่าง ค่ารถถอน ไม่ใช่ค่าวัสดุอย่างเดียว</p>	<p>บ้านซ่อมสร้างได้ไม่เสร็จ เพราะเงินเยียวยาที่ได้รับไม่เพียงพอต่องานซ่อมสร้าง</p>		
<p>ขั้นตอนการเบิกจ่ายที่ล่าช้า</p>	<p>หลายหน่วยงานไม่มีตัวแทนระดับพื้นที่ จึงให้ผู้ใหญ่บ้านสำรวจให้ การสำรวจประเมินซ้ำ ดำเนินงานซ้ำเพราะมีลำดับขั้นตอนที่มาก มีวิธีดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน</p>	<p>ระบบการเบิกจ่ายมีขั้นตอนมาก คือ อบต ส่งข้อมูลไปให้อำเภอ แล้วตำบลส่งให้จังหวัด จังหวัดพิจารณาบที่ได้จากสำนักนายกแล้วเบิกจ่ายย้อนกลับมาอีก ที่จริงปัญหานี้แก้ได้ด้วยการเบิกจ่ายให้ อบต.โดยตรง และที่จริง อบต ก็ สามารถเบิกจ่ายงบของตัวเองก่อนได้</p>			
<p>การสนับสนุนการฟื้นฟูจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>ภาครัฐไม่ได้สนับสนุนการฟื้นฟูชุมชนด้วยระบบการจัดการตนเองของชุมชน จึงไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณอย่างเป็น</p>		<p>มีสมาชิกเทศบาลร่วมทำงานระดับพื้นที่ แต่ไม่มีระบบและไม่มีเจ้าภาพจากเทศบาลสนับสนุน เพราะอยู่ในช่วงสฤฎยาภาค</p>		<p>อบต.ไม่ให้การสนับสนุนกลุ่มชมรมในชุมชนจึงต้องจัดกระบวนการซ่อมสร้างด้วยตนเอง</p>

	ระบบ				
การซ่อมสร้างเป็นไป โดยไม่มีแผน	- แผนการฟื้นฟูของจังหวัด ไม่เป็นระบบ การจัดการ เป็นกระจุก การกระจาย วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ไม่มีการกระจายที่เท่าเทียม เพราะไม่มีแผนดำเนินงานที่ เป็นระบบ	- ส่วนราชการมีแต่แผนการเบิกจ่ายเงิน เยียวยา			อบต. ไม่ให้ความสำคัญ การสร้างกระบวนการ ซ่อม-สร้าง โดยการให้ ความรู้-เทคนิคการสร้าง บ้านทนแผ่นดินไหวและ การสร้างความร่วมมือของ ชุมชน
ปัญหาด้านข้อมูล และระบบการ เยียวยา		- เนื่องจากไม่มีแผนการซ่อม และไม่ มีแผนการใช้จ่ายเงิน ไม่มีการจัดลำดับ ความเสียหายที่ต้องซ่อมสร้าง ชาวบ้าน ก็ซื้อของเอาไว้แต่ไม่รู้จะซ่อมยังไง และ ช่างที่ซ่อมได้ก็ยังไม่ มี ของที่ซื้อแล้วจึง กองเอาไว้รอวันหมดสภาพ - ช่วงเวลาการรับแจ้งความเสียหาย ปิดแล้วทั้งที่ Aftershock ยังดำเนิน ต่อ การนำข้อมูลผู้ที่ได้รับเสียหายเข้าสู่ ระบบเยียวยาเพิ่มไม่สามารถทำได้ จึง กลายเป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับสิทธิใน การช่วยเหลือ			
ปัญหาด้านทัศนคติ		ภาครัฐมองว่าท้องถิ่นอ่อนแอ เป็นฝ่าย รับอย่างเดียว จึงถนัดการสงเคราะห์ มากกว่าการหนุนให้ไปข้างหน้า			

3) ข้อเสนอในการแก้ปัญหาต่อส่วนราชการ

ประเด็น	ดงลาน	โป่งแพร์	ห้วยสำน	แม่พริก	ป่าแดด
การให้ความรู้	ในอนาคตควรมีการให้ความรู้ และ วิธีการรับมือกับภัยพิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านต้องมีความรู้ในการทำตัวเองให้ปลอดภัยขณะเกิดแผ่นดินไหวว่าต้องทำอะไรที่ละชั้น - ให้ความรู้ในการซ่อมสร้าง ทั้งช่างและชาวบ้านต้องได้รับความรู้ในการซ่อมที่ถูกวิธี 			<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อแผ่นดินไหว ทั้งเมื่ออยู่บนบ้านชั้นสองและอยู่ข้างล่าง - ต้องให้ความรู้เรื่องความเสียหายและวิธีซ่อมสร้างบ้านให้ทนแผ่นดินไหว
การฟื้นฟูชุมชนตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ต้องมีแผนการฟื้นฟูที่เป็นระบบ เช่น จัดลำดับบ้านที่จะทำการซ่อมแต่ละหลังของแต่ละหมู่บ้าน การดำเนินงานถึงจะเป็นระบบตามไปด้วย	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้มาตรการป้องกันความเสียหายซ่อมให้ถูกหลักการโดยใช้งบเยียวยาที่ได้รับ โดย - ผู้นำต้องสร้างมาตรฐานในการซ่อมสร้างที่ถูกวิธี - ฝ่ายที่ดูแลเทคนิคในการซ่อมสร้างควรมีตัวเลือกของรูปแบบในการซ่อมสร้างให้เจ้าบ้านใช้ตัดสินใจในรูปแบบที่ต้องการและงบประมาณที่เหมาะสม - การเรียนรู้หลังจากปฏิบัติงานแล้วควรมีการถอดบทเรียนทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้รับความช่วยเหลือที่มีความเข้าใจในเรื่องการเยียวยาและ 			ถ้า อบต ไม่สนใจกระบวนการฟื้นฟูอบจ ควรมารับหน้าที่แทน

		การซ่อมสร้างตรงกันหรือไม่ อย่างไร			
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกลับมาติดตาม ผลการช่วยชาวบ้าน				<ul style="list-style-type: none"> - ปก และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาติดตามการซ่อมให้เสร็จ - หน่วยงานส่วนท้องถิ่นต้องมาให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง - กรมทรัพย์ น้ำบาดาล ต้องมาให้คำแนะนำในการซ่อมระบบน้ำบาดาลที่ได้รับ ความเสียหายจากทรายผุด 	
ปรับระเบียบและงบประมาณเพื่อ แก้ไขปัญหาเงิน เยียวยาไม่พอซ่อม สร้าง	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงการคลัง กรม ป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัย สถาบันวิชาการ และ ฝ่ายเทคนิค จะต้องประเมิน ความเสียหายที่เกิดขึ้นใน ภาคสนามแล้วส่งข้อมูลสร้าง กรอบงบประมาณที่ สอดคล้อง	<ul style="list-style-type: none"> - วงเงิน ของการเยียวยาความเสียหายหลังเกิดภัยแต่ละครั้ง ควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น ครั้งน้ำท่วม น้ำหลากในปี 2554 ให้งบเงิน 450,000 บาท สำหรับบ้านเสียหายทั้งหมด หลัง ครั้นนี้เสียหายทั้งหลังเช่นกันก็ควรจะใช้มาตรฐานเดียวกัน - หรือขยายและปรับระเบียบ โดยปลดล็อค เพดานงบประมาณในการช่วยเหลือและกรอบระยะเวลาในการรับ 	ควรมีการสำรวจ ความเสียหายซ้ำ อีกรอบ เพื่อจ่ายเงิน เยียวยา แก่ผู้ที่ได้รับ ความเสียหาย เพิ่มเติมทั้งจาก Aftershock และ ถูก สำรวจตกหล่นในครั้ง แรก	มหาดไทย และ ปก ต้องมาให้คำแนะนำ เกี่ยวกับปัญหา งบประมาณไม่ เพียงพอ ควรทำ อย่างไร	

		<p>แจ้งข้อมูล</p> <p>- ควรเบิกจ่ายงบ สู้อบต โดยตรง เพื่อลดความล่าช้าจากปัญหา งบประมาณไม่คล่องตัว เปลี่ยนจากเดิม ที่บต้องผ่านจังหวัด ผ่านอำเภอ แล้ว ตรวจสอบซ้ำที่ละชั้น อีกทางเลือกคือ อบต. ควรใช้งบของ อบต โดยตรงใน การทำงานระยะฉุกเฉินและระยะฟื้นฟูทันที</p>			
ข้อมูลและแผนการดำเนินงาน	<p>ควรมีแผนการเก็บ-สำรวจ ข้อมูลในกรณีภัยพิบัติ โดย ตั้งตัวแทนประจำพื้นที่ ตัวอย่างเช่น สาธารณสุขที่ ทำงานได้เร็ว เพราะมี อสม ประจำพื้นที่เก็บข้อมูล และมี ระบบที่ทำงานได้เร็ว</p>	<p>- ควรให้ระดับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับอาคารส่วนที่ได้รับความเสียหายเมื่อ Aftershock ตามมา</p> <p>- ควรมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่เดียวจบในฟอร์มเดียว เพื่อกำจัดปัญหาการ เก็บข้อมูลซ้ำซ้อนหลายครั้ง ควรมี แบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลที่เก็บทั้ง ความเสียหายตามรายละเอียดของ อาคาร มูลค่าความเสียหายของอาคาร รวมไปถึงข้อมูลการบาดเจ็บ-เสียชีวิต ของสมาชิกในครัวเรือนที่พักอาศัยใน อาคารนั้น</p>		<p>ควรสำรวจซ้ำ ถึง ความเสียหายจริงที่ เพิ่ม ขึ้น ตาม aftershock ที่ยังไม่หยุด</p>	
ลดความสับสนของหน่วยงานที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูล การ	<p>ผู้บริจาคควรแจ้งความประสงค์เป็นยอดจำนวนที่ประสงค์บริจาคต่อ</p>	<p>แต่ละองค์กรควรประสานการเก็บ ข้อมูล-สำรวจพื้นที่โดยมาให้เป็น ขบวน เพื่อลดการซ้ำซ้อน จากหลาย</p>		<p>แต่ละหน่วยงานควร ติดป้ายหน้า Site งาน บ้านที่ทำงาน ช่อมสร้าง ว่า</p>	

<p>ช่วยเหลือและการ บริจาค</p>	<p>ปลายทางหรือผู้ ประสานงาน ก่อนจะนำ ของมา เพื่อแก้ปัญหาของ กองอยู่ที่ส่วนกลาง เช่น ต้องการนำเหล็กมา จำนวนเท่าใด ชนิดใด ต้องการนำปูนมาให้ชนิดใด จำนวนเท่าใด เพื่อที่ ปลายทางจะได้ประเมิน สต็อก และความต้องการได้ ถูกต้อง เพราะที่ผ่านมาเอา ของมาแล้วไม่ตรงตามความ ต้องการ หรือ เอาของ มาแล้วล้น ของก็เสียเพราะ ไม่มีที่เก็บ</p> <p>- ทุกหน่วยต้องประสาน ความร่วมมือ ในการเก็บ ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็น ระบบ เพื่อลดปัญหาต่าง หน่วยงานแยกกันเก็บข้อมูล ต่างหน่วยต่างทำงานซ้ำซ้อน</p>	<p>หน่วยงาน เช่น กลุ่มหน่วยงานที่ จัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นกับด้านอาชีพ ควรประสานกันลงพื้นที่ร่วมกัน กลุ่มที่ จัดการด้านสุขภาพควรประสานการเก็บ ข้อมูลพร้อมกันในชุดที่เก็บครั้งเดียวกัน</p>		<p>รับผิดชอบโดย หน่วยงานใด มี เงื่อนไขอย่างไร</p>	
<p>การเตรียมพร้อมรับ ภัย</p>	<p>- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ต้องออก คำสั่งและสื่อสารออกมา</p>	<p>- ควรมีระบบประกาศเตือนภัยของ ชุมชน ทั้งระบบกระจายเสียง กระจาย</p>		<p>ควรรสร้างเครือข่าย การสื่อสาร เพื่อการ</p>	

	<p>อย่างชัดเจน เช่น นายอำเภอส่งผู้ใหญ่บ้านให้แจ้งลูกบ้านให้อพยพไปพื้นที่ปลอดภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีแผนในการรับมือภัยพิบัติ - ต้องมีกองทุนฉุกเฉินสำหรับภัยพิบัติ แต่ละชุมชนควรมีกองทุนที่พอเกิดเหตุก็สามารถเบิกจ่ายมาใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต้องจัดหาเร่งด่วนได้ - ต้องการเครื่องขยายเสียง สำหรับ mobile ใช้ใส่รถแจ้งประกาศรอบชุมชนได้เวลาฉุกเฉิน 	<p>ขั้นตอนการปฏิบัติตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีแผนรับมือภัยพิบัติ กำหนด-แจ้งถึงจุดเสี่ยง จุดปลอดภัย จุดรวมพลในชุมชน ว่าต้องไปตรงไหน เส้นทางใดไปถึงพร้อมกันภายในเวลาที่น่าที่ - ต้องสร้างมาตรฐานในการซ่อม-สร้าง เพื่อฟื้นฟูและป้องกันไปพร้อมกัน 		<p>สนับสนุนด้านข้อมูลและความช่วยเหลือเอาไว้</p>	
<p>สนับสนุนการจัดการตนเอง</p>		<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นออกแบบกระบวนการจัดการตนเอง ให้สามารถดูแลตนเองได้ โดยเริ่มจากท้องถิ่นต้องหาเวลากลับไปประเมินกำลังตัวเองเป็นขั้นแรก หลังจากที่ท้องถิ่นรู้กำลังและความต้องการของตัวเองแล้ว จึงสร้างกลไกที่เหมาะสมกับภารกิจงานฟื้นฟูชุมชน 			<p>วัฒนธรรมในการจัดการตนเอง ต้องถูกปรับเปลี่ยน จากความเคยชินในการแจ้งความเสียหายเพื่อรอรับ ให้เป็นตัวเองที่ต้องเป็นฝ่ายรุกในการแก้ไขปัญหาของตัวเอง</p>

ข้อเสนอในการทำโมเดลซ่อมสร้าง

- 1) การทำโมเดลซ่อมสร้างที่เหมาะสม ควรทำในระดับหมู่บ้าน ที่ละหมู่บ้าน จึงจะเหมาะสมการ Run กลไกในเอาแรงภายในชุมชน และการดูแลหน่วยงานอบรมซ่อมสร้างที่เหมาะสม การทำโมเดลแบบขึ้น 4 พื้นที่พร้อมกันอย่างครั้งที่แล้ว พบปัญหาการดูแลงานไม่ทั่วถึง เพราะไม่มีพี่เลี้ยงหรือผู้ประสานที่เกาะติดพื้นที่
- 2) ทีมที่มาช่วยซ่อมสร้างจะต้องกำหนดขอบเขตของพื้นที่ให้กระชับและมีจังหวะที่ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถดูแลงานสร้างได้ทั่วถึง มีทีมที่กลับมาตรวจสอบและเก็บงาน ไม่เกิดปัญหาทำกระจายทิ้งไว้แล้วเวียนไปทำที่อื่นก่อนแบบ พอช